

ЛІТЕРАТУРА

1. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пічкур проти України» від 07.11.2013 № 10441/06. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Порядок з 01.01.2023 врахування стажу і заробітної плати при призначенні пенсії в Україні за період роботи в російській федерації. URL: <https://satnivskagromada.gov.ua/news/1675085761/>.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 49-51. Ст. 376.
4. Аналогія. Вікіпедія. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki>.
5. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 № 15. Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2011. С. 254-258.
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сілі проти України» від -8.07.2021 № 42903/14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОЗАСТОСОВАННЯ

Хрідочкін А. В.

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва, організації виробництва
та теоретичної і прикладної економіки
Українського державного хіміко-технологічного університету*

Правоохоронна форма правозастосовної діяльності є формою правозастосовної діяльності державних органів і окремих недержавних організацій, яка спрямована на охорону законності та правопорядку, захист прав і свобод людини, боротьбу з правопорушеннями та розв'язання справ по них. Саме через зазначені приписи відбувається індивідуалізація загальних правових правил поведінки. Зазначена діяльність пов'язана з повсякденним вирішенням різних питань охорони правопорядку і виявляється на практиці як владна, творча правоохоронна діяльність головним чином державних органів зі здійснення функцій держави шляхом видання правозастосовних актів, які стають підставою для виникнення, зміни чи припинення охоронних правовідносин.

У минулому, як вся правоохоронна діяльність, так і один із її різновидів – правозастосовна правоохоронна діяльність, орієнтувались на боротьбу з правопорушеннями як явищем. Сьогодні ж, на наш погляд, така боротьба повинна вестись не з правопорушеннями як негативним явищем в суспільстві, а з конкретними видами правопорушень. Адже боротьба – це не мета, а один із методів правоохоронної діяльності. Відповідно мета правоохоронної правозастосовної діяльності – охорона прав та свобод людини і громадянина, контроль над відповідністю діяльності суб'єктів права юридичним приписам, над правомірністю здійснюваних дій, а у випадку виявлення правопорушень – вжиття до правопорушників відповідних заходів державного примусу, забезпечення призначеного покарання або стягнення.

Правозастосовні рішення при здійсненні правоохоронної форми правозастосовної діяльності приймаються на основі забороняючих і зобов'язуючих норм права та їх санкцій [1, с. 11]. Даний різновид правозастосовної діяльності здійснюється юрисдикційними органами. Таку форму правозастосовної діяльності використовують також керівники державних органів, установ і підприємств з різною формою власності, застосовуючи дисциплінарні стягнення.

Правоохоронна форма правозастосовної діяльності спрямована на локалізацію соціально небажаних суспільних відносин, зменшення насиченості конфліктних проявів. Однією з провідних функцій держави є забезпечення охорони прав і свобод громадян, фізичних та юридичних осіб від протиправних посягань, забезпечення принципу законності, а також охорони встановленого у державі правопорядку. І кожне з цих завдань виконується за допомогою саме правоохоронної правозастосовної діяльності, яка здійснюється державними органами і окремими недержавними організаціями та спрямована на охорону законності і правопорядку, захист прав і свобод людини, боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями [2, с. 59].

Оскільки однією з важливих ознак сучасної демократичної держави є поступове звуження засобів примусу, то логічним постає питання про можливість програмування правового регулювання негативних суспільних відносин таким чином, щоб воно обходилося без застосування охоронних правових норм, іншими словами, без здійснення правозастосовної охоронної діяльності. Вбачається, що індивідуальне правове регулювання у сфері правової охорони може здійснюватись і за допомогою координаційних засобів. Прикладами такого випадку можуть бути такі правопорушення, а відповідно, і характер негативних відносин, які ними породжуються, що повною мірою забезпечують індивідуальне регулювання і реалізацію в такому випадку примусових заходів за допомогою власних дій правопорушника і потерпілого. Адже за чинним законодавством України припускається досягнення своєрідної угоди між правопорушником і потерпілим. Саме така угода й регулює їх взаємні права та обов'язки. Зокрема, у трудовому праві можливе добровільне відшкодування працівником збитку, який причинений підприємству, установі чи організації.

Багато подібних прикладів можна навести, виходячи зі змісту, наприклад, норм цивільного права, якими передбачена виплата неустойки, відшкодування збитку після отримання претензій від потерпілої сторони. Однак указані випадки є скоріше винятком, ніж загальним правилом, оскільки в охоронній сфері з урахуванням зазначених винятків у механізмі правової охорони, як правило, включається в якості одного із елементів правозастосовний акт, який є результатом правоохоронної форми правозастосовної діяльності. Це можна пояснити тим, що реалізація правових примусових засобів обов'язково передує виданню акту правозастосування відповідної охоронної норми, який видається в ході здійснення правоохоронної форми правозастосовної діяльності і є кінцевою метою такої діяльності [3, с. 147–148]. Скажімо, для того, щоб реалізувати юридичні норми, передбачені особливою частиною Кодексу України про адміністративні правопорушення, необхідно видати правозастосовний акт у формі рішення чи

постанови. Правоохоронні заходи припинення в кримінальному процесі можуть застосовуватись у процесі правоохоронної правозастосовної діяльності як до порушення кримінальної справи, так і під час провадження дізнання та досудового слідства.

Реалізація правоохоронної форми правозастосовної діяльності та застосування до конкретної особи примусових засобів означає для даної особи правового обмеження, причому нерідко, досить відчутні. Це пояснюється тим, що громадянин або організація не часто добровільно приймають на себе обов'язок із відбування покарання, скажімо, у вигляді позбавлення волі, по оплаті штрафу, відшкодуванні збитку тощо. Ставити в таких умовах реалізацію санкцій охоронних норм у залежність від бажань суб'єкта, який повинен підлягати примусу, означає допустити можливість того, що втілення в життя засобів охорони правопорядку може наштовхнутись на певні, а в деяких випадках і суттєві перепони [4, с. 91]. Одночасно доцільно зазначити, що здійснення правоохоронної форми правозастосовної діяльності дозволяє врегулювати охоронні права і обов'язки у більш повному обсязі, і що важливо – в оптимально стислі строки.

Таким чином, вклинення до процесу охоронного правового впливу охоронної правозастосовної діяльності виступає одним із засобів надійності і ефективності функціонування правоохоронного механізму в цілому. Результатом же правоохоронної форми правозастосовної діяльності є правозастосовний акт, що є підсумком здійснення інтелектуально-вольових дій – від аналізу юридичних і фактичних основ юридичної справи до викладення сутності правозастосовних рішень, які відображають найбільш важливі етапи кінцевого розв'язання юридичної справи, пов'язаної з правопорушенням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Самофалов Л. П., Малишко В. А. Стівідношення правотворчості і правозастосування. *Кримінально-виконавча система: Вчора. Сьогодні. Завтра*. 2019. № 1. С. 7–16.
2. Дрішлюк А. І., Орзіх Ю. Г. Правозастосування vs «вдосконалення законодавства» (деякі міркування щодо сучасної юридичної практики). *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 2. С. 52–62.
3. Кохан Н. В. Зміст поняття правозастосування. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2019. Вип. 50. С. 145–158.
4. Веклич В. О. Специфіка завдань і функцій правоохоронних органів як суб'єктів правозастосування щодо боротьби з корупцією в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 47(2). С. 90–93.

ДНК ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Байрак К. С.

курсант Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ